

แมวไทยโบราณ

โดย กองบรรณาธิการ

เล่นห้แมวไทย

“แมวเอ๋ย แมวเหมียว
ร้องเรียก เหมียวๆ เคี้ยวก็มา
รู้จัก เอารัก เข้าต่อตั้ง
ควรนับ ว่ามัน กตัญญู

รูปร่าง ประเปรียว เป็นนักหนา
เคล้าแข้ง เคล้าขา น้าเ็นดู
คำๆ ชำนึ่ง ระวังหน
พอกุ อย่างไว้ ใส่ใจเอย”

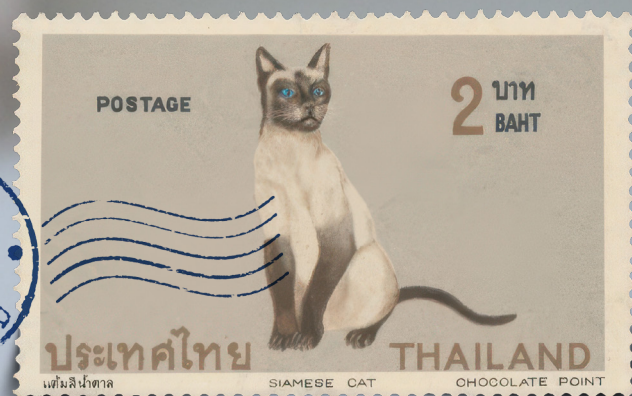
ที่มา : บทอาขยานภาษาไทย ตอกละเอียดสุภาสิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๑๙ ผู้ประพันธ์ : นายชาติ เจริญ

แมว

เป็นสัตว์เลี้ยงที่น่ารักใกล้ชิดกับมนุษย์มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ผูกพันกับแมว จนเกิดเป็นความเชื่อและเรื่องเล่าเกี่ยวมากมาย แมวไทยมีหลากหลายสายพันธุ์ แต่ปัจจุบันแมวไทยโบราณสายพันธุ์แท้พบเห็นได้ยากและเหลือจำนวนน้อยกว่าที่คิด ทว่าความหายากนี้เองทำให้ต้องตระหนักถึงความสำคัญแมวไทยและร่วมกันอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่กับสังคมไทยต่อไป ซึ่งจากบทอาขยานข้างต้น เป็นบทท่องจำสำหรับนักเรียนสมัยก่อนหรือกว่า 50 ปี ซึ่งสื่อถึงแมวไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งรูปร่างลักษณะและนิสัย รวมถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์ของภาษาไทยอันสละสลวยและเปรียบเทียบให้คติสอนใจในการแสดงความกตัญญูของแมวต่อผู้เลี้ยง

แมวไทยมีเสน่ห์โดดเด่น ด้านรูปร่าง มีความสมส่วน ตัวไม่ใหญ่หรือผอมเกินไป นับเป็นแมวขนาดกลาง มีความปราดเปรียวและสง่างาม ขนสั้น เรียบเนียน นุ่มละเอียด สำหรับสีขนและสีตานั้นแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ มีใบหูใหญ่ ตั้งชัน ปลายหูมน ส่วนหางค่อนข้างยาว โคนหางใหญ่และเรียวเล็ก ไปยังส่วนปลาย ขาวยาวเรียวได้สัดส่วนกับลำตัว ด้านอุปนิสัยแมวไทยเป็นแมวที่ฉลาด สามารถเรียนรู้เร็ว ช่างสังเกต มีความผูกพันกับเจ้าของสูงและเข้ากับเด็กหรือสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ

ในบ้านได้ดี ขี้อ้อนและขี้ประจบ มักชอบคลอเคลีย หรือเดินตาม บางครั้งร้องเรียกเหมียวๆ เพื่อสื่อสารกับเจ้าของ มีนิสัยขี้เล่น และชอบเข้าสังคม อยากรู้อยากเห็น ทำให้ชอบหนีเที่ยวได้ แมวไทยรักความสะอาดมาก บางครั้งหากกระเบทรายไม่สะอาด ก็อาจปฏิเสธการขับถ่ายได้ โดยรวมแล้วแมวไทยเป็นสัตว์เลี้ยงที่น่ารัก เปี่ยมไปด้วยเสน่ห์เฉพาะตัว และมีนิสัยที่น่าหลงใหล เลี้ยงง่าย ขี้อ้อน เหมาะสำหรับผู้ที่กำลังมองหาสัตว์เลี้ยงที่ฉลาด ซื่อสัตย์ และมีชีวิตชีวา

► **แมวร้าย 6 ชนิด** ที่เชื่อว่าจะนำความโชคร้าย ความทุกข์ และความเดือดร้อนมาให้ ได้แก่ 1. ทูพลเพศ 2. พรรณพยัคฆ์ (ลายเสือ) 3. ปีสาง 4. หิณโทษ 5. กอบเพลิง และ 6. เหน็บเสนียด

ปัจจุบันแมวไทยโบราณที่ยังเหลืออยู่ พบว่ามี 5 สายพันธุ์ ได้แก่ วิเชียรมาส สีสวาด ศุภลักษณ์ โกญจา และขาวมณี (แมวขาวมณีหรือขาวปลอด สันนิษฐานว่าเกิดในสมัยรัตนโกสินทร์ จึงไม่มีบันทึกไว้ในสมุดข่อย) นอกจากนี้ ยังมีแมวไทยสายพันธุ์ใหม่ “**วิหาร์กรุงเทพ**” ที่ตรวจสอบทางพันธุกรรมแล้ว พบว่ายีนไม่เข้ากับแมวสายพันธุ์อื่น ๆ และอยู่ระหว่างการขอรับรองสายพันธุ์อย่างเป็นทางการ

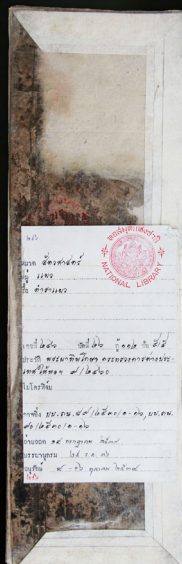
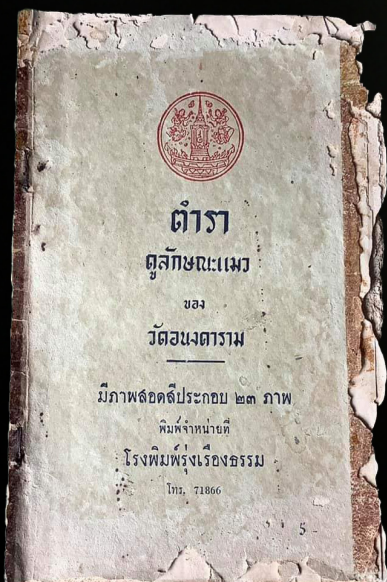
“สมุดข่อย” หรือ “สมุดไทย”

เอกสารโบราณที่ทำจากเปลือกของต้นข่อย นำมาผ่านกระบวนการทำเป็นกระดาษแล้วพับทบไปมาคล้ายพัด เนื้อหาเป็นการเขียนบันทึกเหตุการณ์ เรื่องราวและคำสอนต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีความหลากหลายที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต

สมุดข่อย ตำราแมวไทย ปัจจุบันเก็บรักษาที่หอสมุดแห่งชาติ รวมถึง “**ตำราดูลักษณะแมวของสมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสมหาเถระ (นวม พุทฺธสโร) วัดอนงคาราม ธนบุรี**” ซึ่งคัดลอกไว้ในสมุดข่อยแบบโบราณ พร้อมจำลองภาพแมวชนิดต่าง ๆ ประกอบกับลักษณะที่บอกไว้ในตำรา และคาดว่าเขียนไว้ไม่เกินกว่าสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพิจารณาจากรูปอักษร อักษรวิธิ คำและสำนวนภาษาที่ใช้ ทั้งนี้ ได้นำมาเรียบเรียงจัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสมหาเถระ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2500

คุยกับนักอนุรักษ์และพัฒนาแมวไทยสายพันธุ์ศุภลักษณ์

แมวศุภลักษณ์ เป็นหนึ่งในสายพันธุ์แมวไทยโบราณที่ยังเหลืออยู่ **คุณปริชา วัฒนา** นักอนุรักษ์แมวไทย และเป็นผู้พัฒนาแมวไทยสายพันธุ์ศุภลักษณ์ได้เล่าให้ฟังว่า “...ตำราแมวไทยโบราณบอกว่า แมวศุภลักษณ์มีขนเป็นสีทองแดงเสมอทั่วตัว ไม่มีสีอื่นผสม ไม่มีสีแต้มแซม และอุ้งเท้าจะเป็นสีน้ำตาลแดงอมส้ม กว่าจะผสมและเพาะพันธุ์ให้ได้สายพันธุ์แท้ ตามตำราแมวไทยโบราณ ก็ใช้เวลาหลายรุ่น จนแม่แมวให้ลูกที่มีสีและลักษณะไม่ผิดเพี้ยน...

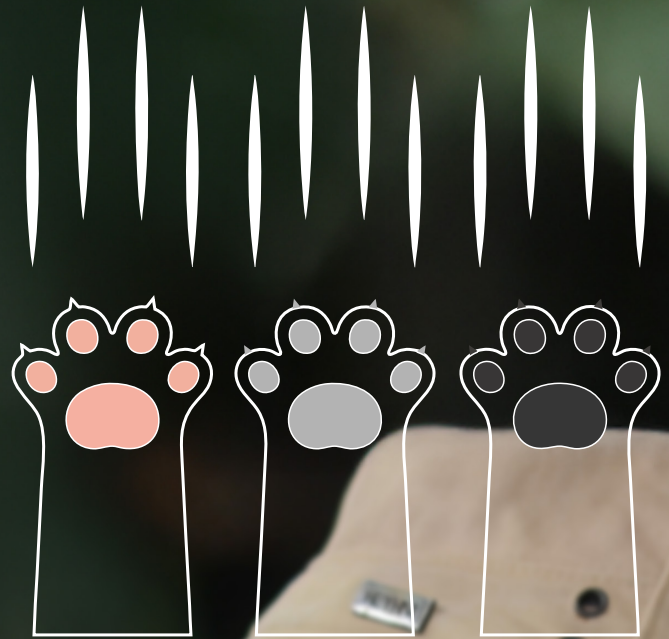

...แต่ก่อนเคยมีความเข้าใจว่า แมวเบอร์มีส แคท (Burmese Cat) คือแมวสุกลักษณะ แต่ที่จริงแล้วเป็นแมวสายพันธุ์หนึ่งในประเทศไทย แมวเบอร์มีส แคท มีขนเป็นสีน้ำตาลแดง มีแต้มเข้ม และอุ้งเท้าสีเข้มเปลือกมังคุดสุก (สีม่วงอมดำ) ซึ่งผมได้ตั้งชื่อว่า **แมวสุกโชค** เพราะเป็นแมวของไทยเอง และแตกต่างสายพันธุ์กับแมวสุกลักษณะ ซึ่งชื่อนี้ก็ถูกเรียกต่อ ๆ กันมา..."

คุณปรีชา เน้นสิ่งสำคัญในการเลี้ยงแมว คือ **การดูแลสุขภาพ** เนื่องจากแมวมีโรคที่ต้องระวัง เช่น หัดแมว หวัดแมว ลิวคีเมีย พิษสุนัขบ้า ฯลฯ ทั้งนี้ บางโรคต้องดูแลป้องกันโดยรักษาความสะอาด และหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับแมวที่ไม่รู้จัก หรือแมวตัวอื่นที่อาจป่วย ฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ และตามกำหนดเวลาอย่างน้อยทุกปี **การดูแลอาหาร** เพื่อให้แมวมีสุขภาพดีก็เป็นสิ่งสำคัญ ต้องเลือกอาหารที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับช่วงวัยของแมวให้อาหารเป็นเวลา และเตรียมน้ำสะอาด นอกจากนี้ หมั่นสังเกตพฤติกรรมการกินและน้ำหนักของแมว เพื่อปรับปริมาณอาหารให้เหมาะสมกับความต้องการของแมวแต่ละตัว และเฝ้าระวังหากแมวมีอาการผิดปกติ ต้องพาไปพบสัตวแพทย์ เช่น ไม่กินอาหารหรือน้ำ ขับถ่ายน้อยหรือมากเกินไป ซึม เคลื่อนไหวไม่เหมือนเดิม ฯลฯ

มุมมองการเลี้ยงแมว คุณปรีชา ได้ฝากไว้อย่างน่าสนใจว่า "...ปัจจุบันกลุ่มคนที่รักแมวหรือคิดจะเลี้ยงแมว ส่วนใหญ่อยากเลี้ยงแมวสายพันธุ์ต่างประเทศ หรือเลี้ยงตามกระแส อีกทั้งหลายคนเข้าใจว่า แมววัด แมวตลาด แมวโรงเรียน แมวโรงอาหาร คือแมวไทย คนที่ได้เห็นและรู้จักแมวไทยจริง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว จึงมีน้อย..."

▶ สนใจเยี่ยมชมแมวไทยกับคุณลุงปรีชาได้ที่ :
"บ้านแมวไทยบางรัก" 87 ซ.เดิมนครินทร์ ถ.นคร
แขวงสีพระยา เขตบางรัก กทม.10500
www.แมวไทย.com

...บางคนพอเลี้ยงแมวสายพันธุ์ต่างประเทศแล้วพบอุปสรรคว่าแมวไม่อ่อน ต่างจากแมวไทย ถ้าเรานั่งก็จะมาคลอเคลียนั่งตักเรานอนก็จะขึ้นมาบนตัว แมวไทยมีเสน่ห์หลายอย่าง และคนเลี้ยงแมวจะรู้ว่า แมวเป็นสัตว์ชนิดเดียวที่ไม่มีกลิ่นตัว กระรอกและหนูแฮมสเตอร์ยังมีกลิ่นตัว นอกจากนี้ แมวยังเป็นสัตว์ที่คนมุสลิมชอบเลี้ยง เพราะแมวรักความสะอาด...”

แมวศุภลักษณ์ ได้สร้างความภูมิใจให้กับประเทศไทยและชื่อเสียงในระดับสากล ในปี 2567 กล่าวคือ ได้รับการรับรองว่าเป็นแมวสายพันธุ์ไทยโบราณ ในการประชุมใหญ่ประจำปีขององค์กรแมวสากล World Cat Federation (WCF) General Assembly 2024 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2567 ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งประเทศไทยโดยสมาคม ARC (Association of Registered Cats) ได้ยื่นเสนอขออนุมัติรับรองสายพันธุ์แมวศุภลักษณ์ นับเป็นการยกระดับให้แมวไทยเป็นที่รู้จักและยอมรับในเวทีโลก และบ่งบอกว่าคนไทยสามารถอนุรักษ์สายพันธุ์แมวไทยโบราณที่ใกล้สูญพันธุ์ให้คงอยู่ สืบทอดคุณลักษณะตามตำราแมวไทย

ความท้าทายการอนุรักษ์แมวไทยโบราณ

แมวเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความผูกพันกับมนุษย์มาอย่างยาวนาน ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ทั่วโลก เช่นเดียวกับแมวไทยที่มีเรื่องราวความผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมาตั้งแต่อดีต ดังนั้น การอนุรักษ์แมวไทยโบราณ จึงไม่ใช่แค่การดูแลจำนวนประชากรของแมว แต่หมายถึงการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมสมุดข่อยและตำราแมวไทยโบราณ

รวมถึง มรดกทางพันธุกรรมที่สะท้อนถึงวิวัฒนาการและความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต การปล่อยให้สายพันธุ์แมวไทยโบราณสูญหายไป จึงไม่ต่างกับการสูญเสียส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาไทย และข้อมูลทางพันธุกรรมอันมีค่าไปตลอดกาล

การอนุรักษ์แมวไทยโบราณกำลังเผชิญกับความท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่และสายพันธุ์ สามารถแบ่งเป็น 4 หัวข้อหลัก ได้แก่ ด้านพันธุกรรม และสายเลือด ด้านการจัดการและการเพาะพันธุ์ ด้านความรู้ความเข้าใจและการตระหนักรู้ และด้านกฎหมายและนโยบาย

▶ ด้านพันธุกรรมและสายเลือด

ประเด็นสำคัญที่กระทบต่อแมวไทยโบราณคือการผสมข้ามสายพันธุ์กับแมวต่างชาติทำให้พันธุกรรมดั้งเดิมถูกกลืนหาย สายพันธุ์แท้ก็หาได้ยาก อีกทั้งการเพาะพันธุ์ในกลุ่มประชากรขนาดเล็กเป็นเวลานานก่อให้เกิดภาวะเลือดชิด ความหลากหลายทางพันธุกรรมลดลง เกิดโรคทางพันธุกรรมได้ นอกจากนี้ งานวิจัยและฐานข้อมูลเกี่ยวกับแมวไทยมีจำกัด จึงขาดข้อมูลทางพันธุกรรมที่ชัดเจนและครอบคลุมที่ต้องใช้เพื่อการระบุคัดแยกสายพันธุ์และการวางแผนเพื่อเพาะพันธุ์

▶ ด้านการจัดการและการเพาะพันธุ์

การขาดแคลนผู้เพาะพันธุ์ที่ได้มาตรฐานเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายพันธุ์แมวไทยโบราณอย่างมีคุณภาพและเชิงปริมาณ นอกจากนี้ การจัดทะเบียนประวัติที่ยังไม่เป็นมาตรฐานสากล ได้ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในการตรวจสอบและรับรองสายพันธุ์ อีกประเด็นคือ ค่าใช้จ่ายในการดูแลและเพาะพันธุ์อย่างถูกหลักวิชาการที่ค่อนข้างสูง จึงเป็นข้อจำกัดต่อผู้ที่สนใจจะเข้ามามีส่วนร่วม

ส่งต่อความผูกพัน

เราทุกคนมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์แมวไทยโบราณ ซึ่งเป็นทั้งมรดกทางวัฒนธรรมและพันธุกรรมอันล้ำค่า โดยเริ่มจากการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของแมวไทยโบราณ สำหรับผู้เลี้ยงควรสนับสนุนกลุ่มผู้เพาะพันธุ์อย่างมีมาตรฐาน เลี้ยงแมวอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ควรผสมข้ามสายพันธุ์ เพื่อรักษาสายเลือดดั้งเดิมไว้ ขณะเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถช่วยผลักดันได้หลายทาง เช่น สนับสนุนการวิจัยทางพันธุกรรม เพื่อหาวิธีอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เผยแพร่และยกระดับแมวไทยโบราณให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับสากล บูรณาการความร่วมมือ สร้างเครือข่ายอนุรักษ์ที่เข้มแข็ง การร่วมมือเหล่านี้จะช่วยให้แมวไทยโบราณยังคงอยู่คู่กับธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งส่งต่อเรื่องราวความผูกพันอันยาวนานระหว่างคนกับแมวจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

สืบค้น:

บ้านแมวไทยบางรัก. www.แมวไทย.com หรือ

<http://www.xn--o3ctes2kua.com/index.php?mo=10&art=42026889> หรือ

<https://www.facebook.com/SiameseCatBangRak>

บ้านและสวน PETS. (2566, 29 มกราคม). แมวไทย โบราณ 5 สายพันธุ์ ที่ยังคงอยู่

<https://pets.baanlaesuan.com/176955/did-you-know/5-thai-cats>

แมวสยาม cats of Thailand. <https://www.facebook.com/CatsofThailand>

ไทย ทีบีเอส. (2567, 21 สิงหาคม). สหพันธ์แมวโลกรับรองสายพันธุ์ “แมวศุภลักษณ์” ของไทย.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/343309>

TIMBA สมาคมแมวไทยโบราณนานาชาติ. <https://www.facebook.com/www.timba.org>

TOP NEWS. (2567, 1 กรกฎาคม). ศุภลักษณ์ “แมวไทยโบราณ” 1 เดียวที่พื้นมือต่างชาติจดทะเบียน

https://www.youtube.com/watch?v=tv1QLGA8z_A

► **ด้านความรู้ความเข้าใจและการตระหนัก** ความท้าทายอีกประการหนึ่งคือการขาดความตระหนักถึงคุณค่าของแมวไทยโบราณ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และพันธุกรรม ทำให้ประชาชนทั่วไปและแม้กระทั่งผู้เลี้ยงแมวอาจมองข้ามความสำคัญของการอนุรักษ์ อีกทั้งกระแสความนิยมเลี้ยงแมวต่างประเทศที่มากกว่าก็ยิ่งลดความสนใจในการอนุรักษ์แมวไทยโบราณ นอกจากนี้ หลายข้อมูลเกี่ยวกับการจำแนกสายพันธุ์แมวไทยโบราณที่เผยแพร่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดความสับสนและอาจนำไปสู่การอนุรักษ์ที่ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ

► **ด้านกฎหมายและนโยบาย** ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือนโยบายที่ชัดเจนและครอบคลุมในการคุ้มครองและส่งเสริมการอนุรักษ์แมวไทยโบราณโดยตรง ทำให้การดำเนินงานขาดการสนับสนุนและการบังคับใช้ที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งยังขาดแหล่งงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่จำเป็น เช่น การจัดทำระบบฐานข้อมูลพันธุกรรมเพื่อพิสูจน์สายพันธุ์ การศึกษาด้านสุขภาพและการป้องกันโรค ซึ่งล้วนเป็นสิ่งสำคัญต่อการอนุรักษ์แมวไทยโบราณอย่างยั่งยืน